
Fadervår – Herrens bønn

Tekst/illustrasjoner:

Ariane Schjelderup og Øyvind Olsholt/Clipart.com

Filosofiske spørsmål:

Ariane Schjelderup og Øyvind Olsholt

Sist oppdatert: 15. november 2003

Fadervår (latin: Pater Noster = Fader vår, vår far) er en sentral bønn i den kristne tro. Det var denne bønningen Jesus lærte disiplene sine og som idag brukes av alle kristne over hele verden. Den uttrykker på en og samme tid lovprisning, bønn og lengsel etter Guds rike. På denne siden ser vi nærmere på denne eldgamle teksten som i all sin ytre knapphet rommer så store tanker – og følelser.

**Fader vår, du som er i himmelen!
La ditt navn holdes hellig.
La ditt rike komme.
La din vilje skje på jorden som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød.
Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.
Led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt, og makten og æren i evighet.
Amen.**

Fadervår forekommer i to versjoner i Det nye Testamente, en kortversjon i Lukas kpt. 11, vers 2-4 og en lengre versjon i Matteus kpt. 6, vers 9-13. Hos Matteus inngår den som en del av Jesu bergpreken. Begge steder nevnes Fadervår som et eksempel på hvordan den kristne skal be.

Mange forskere mener at den versjonen vi finner hos Lukas er den som ligger nærmest originalen og at Matteus' versjon har blitt til gjennom kirkelig praksis.

Filosofiske spørsmål

1. Fader vår, du som er i himmelen!

Hvorfor sier vi «Fader vår»? Hvorfor omtaler vi Gud som «vår» far og ikke som «min» far? Gjør det noe med vårt forhold til Gud når vi omtaler ham som alles far, og ikke bare som vår egen personlige far?

Vi pleier ellers å si «Moder jord». Hvorfor tror du vi kaller Gud for far og jorden for mor? Er det fordi vi forbinder forskjellige ting med det å være far eller mor? Hva innebærer det egentlig å være far – og hva innebærer det å være mor? Om vi hadde sagt «Moder vår», ville vårt forhold til Gud da ha blitt helt annerledes? Er Gud en mann eller en kvinne? Eller ingen av delene?

Hvis Gud holder til i himmelen, vil det si at Gud aldri er noe annet sted, eller kan Gud være både i himmelen og andre steder samtidig? Hvordan går det an å være mange steder til samme tid? Kan du være både på skolen og hjemme samtidig? Kan du være begge steder samtidig med tankene? Hvis ja, betyr det at Gud bare er en tanke (altså hvis han kan være både i himmelen og andre steder samtidig)?

2. La ditt navn holdes helleg.

Hva mener vi egentlig når vi sier at noe er helleg? Er det noe ved tingen eller er det noe ved vårt forhold til tingen? Vil du si at det er noe som er helleg for deg? Sett at du har et kjæledyr som du er veldig glad i. Så blir dyret sykt og dør. Du blir veldig lei deg. Er det da riktig å si at dette dyret var helleg for deg?

Kan hva som helst være helleg, eller er det bare spesielle ting? Hvilke av disse tingene synes du kan være hellege:

en klokke?
tiden?
et dyr?
et menneske?
et land?
et sted?
himmelen?
sjøen?
en bil?
et kjøleskap?
mat?
il d?

3. La ditt rike komme.

Hva innebære det egentlig at Guds rike kommer på jorden? Betyr det at vi får en perfekt verden der alle er snille mot hverandre all tid, der ingen mennesker eller dyr blir drept, der ingen sier eller gjør noe som andre blir lei seg for, der ingen mennesker, dyr eller planter dør i det hele tatt? Eller kan det bety noe annet? Hvordan kan vi vite at dette riket er Guds rike – og ikke f.eks. menneskenes rike, eller dyrenes rike?

Hvordan hadde du likt å måtte være snill og god hele tiden? Hadde det vært slitsomt tror du? Men hva om du virkelig hadde hatt lyst til å være snill og god hele tiden, om det altså var du selv som vil le det; hadde det da vært greit å være snill og god? Hadde du vært «deg selv» da?

Tror du at Guds rike er en perfekt verden? Hva vil le i tilfelle en slik «perfekt» verden vært for deg? Er din «perfekte» verden annerledes enn den perfekte verden som de andre i klassen din forestiller seg? Annerledes enn den moren og faren din forestiller seg, annerledes enn den et barn i Asia forestiller seg? Tror du den er annerledes enn den verden Gud ønsker for oss (om det finnes en gud)?

4. La din vilje skje på jorden som i himmel en.

Hvorfor skal vi la Guds vilje skje? Er det ikke bedre å følge vår egen vilje? Er ikke vår egen vilje mye sterkere enn Guds? Og vet vi ikke best selv hva som er bra for oss? Dessuten: hvordan kan vi egentlig vite hva Gud vil? Er det noen mennesker vi kan spørre om dette, eller må vi finne ut av det på andre måter? Hvis det er slik som kristendommen mener, at Gud bor i alle mennesker, da kunne vi kanskje spurt oss selv hva Guds vilje er?

Tror du det er lett eller vanskelig å gjøre det Gud vil istedenfor det du selv vil? Må man være sterk eller svak for å la sin egen vilje gå opp i Guds vilje?

5. Gi oss i dag vårt daglige brød.

Hva tenker du på når du hører uttrykket «vårt daglige brød» – det handler vel ikke bare om brødsriver til frokost? Er skole, jobb, penger og tak over hodet også en del av vårt daglige brød? Kan en som bare har litt dårlig råd klage til Gud og si at han ikke har sitt daglige brød selv om han har mer enn nok mat i kjøleskapet?

Vi ber Gud om å gi oss vårt daglige brød. Men har du noensinne hørt om noen som fikk maten sin direkte fra Gud? Når du kjøper en pølse i en kiosk, så får du pølsen fra kiosken, som har fått pølsene fra slakteren, som har fått kjøttet fra bonden, som har fått dyrene fra moren og

faren til det dyret som ble slaktet...? Men hvor kommer egentlig dyrene fra, og hvor kommer naturen fra? Fra Gud?

6. Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere.
Hva vil det egentlig si å tilgi? Hvordan kan vi vite om noen har tilgitt oss? Hvordan kan vi vite når vi selv har tilgitt noen?

Hvis vi ber Gud om tilgivelse for noe vi gjør mot andre, slik vi gjør i denne bønnen, hvem er det da egentlig vi ber om tilgivelse? Er det bare Gud i himmelen, eller kan det også på en måte være vår egen samvittighet vi ber om tilgivelse?

Ofte er det lett å tilgi seg selv. Når vi gjør noe dumt, så er det glemt i neste øyeblikk. Andre ganger angrer vi fryktelig og skulle gitt hva som helst for skru tiden tilbake slik at vi kunne gjøre handlingen om igjen. Men kan vi skru tiden tilbake? Hvis ja, hvordan? Hvis nei, er det noe annet vi kan gjøre som setter en stopp for angeren og skyldfølelsen?

Synes du det er vanskelig å tilgi andre som er slomme mot deg? Er det noen måte vi kan endre de andre menneskene sånn at de ikke plager oss mer? Hvis ja, hvordan? Hvis nei, er det noe annet vi kan gjøre som fjerner hatet fra hjertet vårt?

7. Led oss ikke inn i fristelse,

Har du noen gang blitt fristet? Av hvem eller hva? Til å gjøre eller ikke gjøre hva? Har du noen gang fristet andre mennesker? Med hva, hvordan? Hvordan vil du forklare hva en fristelse er for noe? Hva er best: å forsøke å unngå alle fristelser eller å lære seg opp til å motstå dem når de først oppstår? Og er det slik at alle fristende ting er dårlige? Hvordan kan man vite om det man blir fristet til er godt eller dårlig?

8. men frels oss fra det onde.

Vet du hva det onde er? Hvor finnes ondskap: i naturen, i verdensrommet, i dyrene, i Gud, i menneskene? Kan du nevne eksempler på onde ting ute i naturen? Er f.eks. en katt ond når den piner en mus den har fanget? Er du ond hvis du er ekkel mot noen? Finnes det onde mennesker? Kan du nevne eksempler på mennesker som er onde? Er det handlingene eller tankene som gjør et menneske ondt? Er vi født enten snille eller onde? Er det slik at et ondt menneske er ondt hele tiden hele livet – eller går det an å være litt ond innimellom, men ellers snill og grei? Har du vært ond noen gang? Føltes det godt – eller ondt?

Hvis Gud er hersker over hele universet og hvis Gud er

god, hvordan kan det da finnes ondskap i verden? Kanskje det onde egentlig ikke finnes? Hvordan kan vi da be Gud om å frelse oss fra det onde?

Går det an å ønske seg eller be om onde ting, f.eks. at alle som ikke liker deg plutselig skal få en dødelig sykdom? Hva tror du Gud vil le sagt hvis du ba en slik bønn? Hvordan vil le du følt deg dersom du ba en slik bønn?

Hva vil det si å bli frelst fra det onde? Vil det si at man aldri mer gjør onde ting? Eller at man har overlatt kampen mot det onde til Gud? Tror du at man kan bli frelst fra det onde sånn helt plutselig og for all tid, eller er det noe som må skje gradvis?

9. For riket er ditt, og makten og æren i evighet.

Når vi lovpriser Gud og sier at han har makt og ære i all evighet, sier vi dette fordi vi er glad i Gud eller fordi vi trenger noe stort og flott å se opp til? Hvordan kan vi mennesker si noe om evigheten, vi som selv bare lever en kort stund på jorden? Er det noe evig i mennesket, er det derfor vi kan lovprise Guds evighet? Hva i mennesket er det isåfall som er evig?

Hva tror du det betyr at Gud har makt? Og hva betyr det at han har ære? Er det noen andre enn Gud som har makt og ære – og i tilfelle: tror du de har makt og ære på samme måte som Gud har makt og ære?

10. Amen.

Amen kan oversettes med «la det skje», dvs. «la Guds vilje skje». Men har vi ikke allerede bedt om dette i bønnen? Hva kan poenget være med å gjenta det? Og hvorfor har vi ikke oversatt amen til norsk, tror du? Gjør det noen forskjell i hvilket språk man sier amen på, bare vi forstår hva det betyr?